

BULLETIN

druhé číslo/2007

klubu
Hanoi

Vietnamský rok 2006

Československo-
-vietnamské vztahy
(1968 – 1974)

Rozhovor
s Janem Tupým

Tři miliony Vietnamců
ve světě

Příběhy mistra
Quynhe

Obsah čísla

Pár odstavců po roce	4
Vietnamský rok 2006	7
<i>Z historie:</i>	
Česko(slovensko)-vietnamské vztahy (léta 1968 – 1974)	10
<i>Rozhovor:</i>	
Jan Tupý, otec vietnamských dětí z dětského domova v Chrastavě ..	16
<i>Téma:</i>	
Vietnamci v zahraničí – fenomén nejen český	23
<i>Z literatury:</i>	
Mistr Quynh	38

Bulletin Klubu Hanoi, druhé číslo/2007
 Uzávěrka: 30. 6. 2007. Rediguje: Petr Komers
 Grafická úprava: Mirek Pech (návrh: Lucie a Michal Laštovičkovi)
 Ilustrace na obálce a v záhlaví stran: Jan Brejcha
 Tisk: Art D, Grafický atelier Černý
 Vydává: Klub Hanoi
 Kontakt: Klub Hanoi, Černého 426, 182 00 Praha 8
 Internetové stránky: www.klubhanoi.cz

Pár odstavců po roce

Máte před očima třetí číslo našeho bulletinu, třebaže jeho podtitulek se zmiňuje o čísle „druhém“. To první totiž podobně neslo označení „nulté číslo“ a upozorňovalo tak na fakt, že šlo o jakýsi přípravný rozjezd se všemi nedotaženostmi. Z *Bulletinu Klubu Hanoi* se stalo – tak trochu proti původním plánům – zatím jen roční periodikum, ale i tak si myslíme, že je pro kontinuitu našeho sdružení přínosné.

Aktivity Klubu Hanoi se od r. 2003, kdy toto občanské sdružení vzniklo, značně rozrostly, a ne vždy je v našich silách dělat naši práci jen ve volném čase a z pouhého zaujetí pro věc. Zájem o Vietnam a vietnamskou kulturu v naší společnosti stále stoupá, stejně jako se vietnamská komunita v ČR těší rostoucí pozornosti českých médií i neziskových organizací. Zvažujeme, zda bychom se v budoucnu neměli trochu profesionalizovat.

Ke konci prosince 2006 měl Klub Hanoi 95 členů. Návštěvnost našich internetových stránek www.klubhanoi.cz, jež nás především a nepřetržitě reprezentují v očích veřejnosti, vzrostla na 35 tisíc zhlédnutí měsíčně. Jde pouze o jeden z příznaků toho, že vietnamská komunita, ale také Vietnam samotný se stále více stávají předmětem zájmu českých občanů. I díky návštěvě presidenta Václava Klause ve Vietnamu se v loňském roce výrazně zvýšil počet podnikatelů, kteří hodlají investovat ve Vietnamu, dokonce vyšly nezávisle na sobě i dvě příručky určené právě pro ně. Také české cestovní kanceláře začínají pomalu zaznamenávat sílící zájem o Vietnam. Novinové články zabývajících se Vietnamem a speciálně vietnamskou menšinou u nás už se nedají ani počítat. K novému životu jako by se začala probouzet i sama vietnamská komunita – na samém sklonku roku byl dokonce úspěšně uveden první vietnamský film natočený přímo v ní.

A jak přispěl a vyhověl tomuto rostoucímu zájmu Klub Hanoi, kromě svých – již zmíněných – internetových stránek? Hned v úvodu roku 2006 vyšla naše knížka *S vietnamskými dětmi na českých školách* určená pro pedagogy (editoři J. Kocourek a E. Pechová; vyd. nakladatelství H+H), na níž se podílela řada vietnamistů a dalších odborníků; dodejme, že v současnosti je tato kniha rozebrána a chystá se její nové vydání. Velkým dílem se KH podílel také na

vietnamské knize *Cộng hoà Séc - đất nước và con người* (Česká republika – země a lidé), vydané Státní universitou v Hanoji. Jde rovněž o sborník textů, představujících naši zem z hlediska dějinného, politického, hospodářského, kulturního atd. Nechybějí v ní ani kapitoly o českém jazyce, hudbě, masmédiích, sportu nebo o dějinách českého školství a současném vzdělávacím systému. O její vydání se zasloužili Vietnamci, kteří kdysi v naší zemi pobývali studijně a vytvořili si k ní silná pouta – z jejich pera pochází zhruba polovina článků, mj. i jedna o fenoménu českého piva a pivovarnictví.

Nevyhýbáme se ani dalším médiím: podíleli jsme se na tvorbě celovečerního dokumentárního filmu *Kdo mě naučí půl znaku* (rež. Martin Ryšavý), který vypráví o česky hovořících Vietnamcích ve VSR a o prolínání moderní historie českého a vietnamského státu. Měl velkolepou premiéru v sále pražského kina Světozor (16. 5. 2006). Ve spolupráci s nezávislým klubem Utopie v Praze jsme rozjeli pravidelné Asijské filmové pondělky, při nichž byly promítány nejzajímavější snímky z řady zemí Dálné Asie. Nadále v nich pokračujeme. Fotografická výstava o *Národnostních menšinách severního Vietnamu*, uvedená v roce předchozím v pražském Náprstkově museu, prodělala reprízu v místní galerii v Nechvalicích (únor 2006); další fotografická výstava, nazvaná *Hory a lidé Vietnamu*, se pak uskutečnila v Botanické zahradě v pražské Tróji (červenec 2006).

Součástí našich aktivit se už dávno stalo též přispívání do různých hromadně sdělovacích prostředků, ať již šlo o články pro tisk (*Týden*, *Nový prostor*, vietnamsky tištěná periodika vycházející u nás), účast v televizních debatách (*ČT 1*, *ČT 24*), besedy a rozhovory pro rádia (*Radiožurnál*, *Rádio Česko*, *Rádio Akropolis*, *Slovenský rozhlas*).

Klub Hanoi poměrně hojně putoval i po vlasti: aktivně jsme se podíleli na *Dnech Vietnamu v Ostravě* (21.-22. 6. 2006) a několika přednáškami, workshopem i výstavou jsme se rovněž účastnili *Vietnamského kulturního víkendu v Botanické zahradě v Tróji* (22.-23. 7. 2006). O cestování při tlumočení z a do vietnamštiny ani nemluvě – spolupracujeme především s neziskovými organizacemi (La Strada o.p.s., Organizace pro pomoc uprchlíkům), popř. se státní správou (Ministerstvo vnitra). Někteří z nás provedli české turisty i ve Vietnamu a dalších asijských zemích (v rámci zájezdů cestovních kanceláří China tours a Eso travel).

Při této rekapitulaci naší činnosti nesmíme zapomenout ani na náš pravidelný Pohár kontinentů, totiž 7. ročník turnaje v malé kopané, jehož se účastní mužstva z Afriky, Asie, Jižní Ameriky a Evropy.

Zajímavým zpestřením našeho roku bylo uspořádání celodenního přátelského střetu českých a slovenských vietnamistů v Jindřišské věži v Praze (24. 6. 2006) – s tím ostatně souviselo i hlavní téma našeho předchozího bulletinu o dějinách naší vietnamistiky.

Nabitý rok 2006 už byl mezitím vystřídán rokem 2007 a vzápětí Rok psa Rokem prasete. A toto úvodní ohlédnutí za rokem loňským můžeme brát jako malou kapitolku z toho, co by se dalo nazvat naší malou kronikou. Snad nám zbývá ještě mnoho stránek k napsání.

Upozorňujeme,

že nakladatelství DharmaGaia
právě vydalo
překlady poesie vietnamské básnířky
Ho Xuan Huong (18.-19. stol.)
pod názvem

O jeskyních, vějířích a jiných věcech tohoto světa.

Knihu lze objednat na adrese:
dharmagaia@dharmagaia.cz

Vietnamský rok 2006

Čtvrtý sjezd Svazu vietnamských podnikatelů v ČR (Hiệp hội doanh nghiệp Việt Nam tại CH Séc) se konal v Prahách, tedy ve městě a hotelu téhož jména. Organizace, založená již v r. 1992, byla vůbec prvním velkým celorepublikovým sdružením vietnamské komunity v naší zemi. V průběhu akce bylo potvrzeno jmenování hlavních zástupců Svazu na další čtyřleté období, předsedou se stal Trinh Việt Dũng. Během sjezdu prosákne čerstvá zpráva z Vietnamu, že v Hanoji právě zemřel v 60 letech věku zřejmě nejznámější příslušník vietnamské komunity v ČR, malíř Vũ Quốc Chính. (7.3.2006)

Dny vietnamské kultury proběhly ve městě Slaný ve dnech 24.-28.4.2006. Akce zahrnovala promítání filmů, přednášky, výstavy, besedy, ochutnávku vietnamských kulinářských specialit atp. Otevřela tak cestu dalším, podobně zaměřeným přehlídkám. Jiná, stejně nazvaná akce se uskutečnila o dva měsíce později v Ostravě (21.-22.6.2006), rovněž s pestrým programem. Zajímavou alternativou podobným festivalům byl Vietnamský kulturní víkend v Botanické zahradě v Tróji, který kromě výstav a recitace poesie pojal např. i módní přehlídku či workshop. (22.-23.7.2006)

Premiéra dokumentárního filmu *Kdo mě naučí púl znaku* (rež. Martin Ryšavý), který pojednává o česky hovořících Vietnamcích a o prolínání moderní historie českého a vietnamského státu, se odehrála v sále pražského kina Světozor. (16. 5. 2006) V listopadu odjeli tvůrci představit svůj celovečerní snímek také 'československým' Vietnamcům žijícím ve Vietnamu a promítli ho postupně v Hanoji, Haiphongu i Ho Či Minově Městě.

Britský zpěvák Gary Glitter (vl. jm. Paul Francis Gadd) byl „za sex s nezletilými“ odsouzen nejvyšším soudem v Ho Či Minově Městě ke 3 rokům vězení. Soud tak potvrdil mírný rozsudek nižší instance o případu recidivního pedofila, bývalé rockové hvězdičky 70. let. Díky tomu, že žalující stranu (matky dvou děvčátek) Glitter včas uplatil, aby nebylo svědčeno proti němu, zachránil se před tvrdším trestem, jímž mohl být i trest smrti. Celý případ upozornil svět na to, že pedofilní turistika je velkým problémem zemí jihovýchodní Asie, kterou obzvláště chlípní západní důchodci považují za sexuální ráj. (15.6.2006)

Tři vedoucí představitelé VSR podali demisi: president Trần Đức Lương, předseda vlády Phan Văn Khải a předseda parlamentu Nguyễn Văn An. Nahradili je - ve stejném pořadí - jihovietnamský Nguyễn Minh Triết, Nguyễn Tấn Dũng a Nguyễn Phú Trọng. O střídání stranických generací se hovořilo už dlouho předtím. Zestárlí politici nabídli své funkce mladším kádrům, kurs vietnamské politiky zůstává stejný. (24.6.2006)

Před 50 lety přijelo sto vietnamských dětí ve věku od šesti do třinácti let do Československa. Byly vyslány tehdejší Vietnamskou demokratickou republikou, aby u nás získaly vzdělání, které by po návratu mohly využít k rozvoji své vlasti. V letním období roku 1956 přijely ve dvou skupinách. Podobně přijaly vietnamské děti jako gesto pomoci válkou postižené vietnamské zemi i další státy tehdejšího socialistického bloku - Čína, Sovětský svaz nebo východní Německo. Československá vláda se rozhodla umístit malé hosty v dětském domově v Chrastavě u Liberce. (červenec 2006)

Tajfun Xangsan se přehnal nad Vietnamem a zanechal za sebou 71 mrtvých lidí, z toho 26 ve středovietnamském městě Danangu, které bylo postiženo nejvážněji. Tajfun vznikl v Tichomoří a po Filipínách zamířil přes Vietnam do Thajska, kde jeho ničení skončilo. Celkem usmrtil 279 lidí. Škody mohly být ještě větší, kdyby Vietnam hbitě před příchodem Xangsanu nepřistoupil k evakuaci bezprecedentního počtu 300 tisíc lidí. Byl zastaven letecký provoz a dva a půl tisíce lodí se muselo vrátit do přístavů – přesto se během tajfunové spouště téměř 800 rybářských lodí ztratilo. Xangsan ve Vietnamu zničil nebo vážně poškodil na 320 tisíc domů a výrazně postihl i zemědělské oblasti ve středovietnamských nížinách. Název tajfunu pochází z laoštiny a znamená „slon“. (1.10.2006)

Český president Václav Klaus si vyjel na oficiální návštěvu VSR spolu se skupinou českých podnikatelů. Setkal se s nejvyššími vietnamskými činiteli, včetně svého kolegy Nguyễn Minh Triэта a generálního tajemníka komunistické strany Nông Đức Mạnh. Při setkání podnikatelů obou zemí byly uzavřeny či stvrzeny dohody o společných projektech ve výši 3,6 miliardy Kč, mezi nimiž vyniká plánovaná stavba cementárny v severovietnamské provincii Ninh Bình. Akce zároveň otevřela možnosti pro vznik dalších projektů, které by mohly dosáhnout celkového objemu až 30 miliard Kč. Kvůli tajfunu se Václav Klaus záhy přesunul z Hanoje do Ho Či Minova Města, kde mj. promluvil ke

studentům Vysoké školy ekonomické. V rámci své návštěvy Vietnamu náš prezident spokojeně představil i knižní překlad svých úvah do vietnamštiny, pod názvem *Chữ nghĩa châu Âu là gì* (Co je evropanství). (29.9.–3.10.2006)

V Hanoji se uskutečnilo 18. setkání představitelů zemí APECu (Asia-Pacific Economic Cooperation). Tato organizace se definuje jako „hospodářské forum“ tichomořských a přitichomořských zemí a její vznik iniciovala v r. 1989 Austrálie. APEC má sídlo v Singapuru a v současnosti zahrnuje 21 členů ze zemí Asie, Austrálie a Oceánie, ale též Severní, Střední i Jižní Ameriky. Zatímco Čína dovoluje samostatné členství v tomto sdružení Hongkongu, USA brzdí snahu Guamu o stejný status. Do Vietnamu zavítaly mj. hlavy Papuy-Nové Guiney, Japonska, Číny, Chile, Nového Zélandu, Ruska, Bruneje nebo Spojených států amerických a tisíce školáků vyšly do ulic, aby s vlaječkami v rukách přivítali významné politiky nejen v Hanoji, ale i v dalších městech, kudy někteří z nich také projeli. Zkrátka velká sláva. (18.-19.11.2006)

První hraný film natočený uvnitř vietnamské komunity v ČR, s názvem *Vietflirt: Love story*, byl dokončen a zároveň promítnut téhož dne v obchodním středisku Sapa za účasti několika set diváků. (30.12.2006)

Považujeme za milou povinnost zmínit, že v loňském roce navštívil ČR kambodžský král **Norodom Sihamoni**.

Král, který kdysi strávil v Praze více než 13 let a hovoří bezchybnou češtinou, přiletěl do Prahy 19. září 2006. Mj. se setkal s prezidentem Václavem Klausem a uvedl strhující představení královského baletu. Po týdenní návštěvě pokračoval Sihamoni návštěvou Slovenska.

U příležitosti návštěvy vyšla prestižní monografie o Sihamonim a česko-kambodžských vztazích **Royal ties** z pera M. Nožiny, J. Šitlera a K. Kučery.

Historie česko(slovensko)-vietnamských vztahů

Československo-vietnamské vztahy v letech 1968-1974

Rok 1968 se výrazně zapsal především do historie Československa, neboť s sebou přinesl vyústění obrodného procesu KSČ - tzv. koncepci „socialismu s lidskou tváří“.

Takové dění pochopitelně mělo na „nerozborné československo-vietnamské přátelství“ nemalý vliv; vztahy ČSSR a Vietnamu utrpěly hluboký šrám hned na počátku roku 1968, po lednovém plénu ÚV KSČ. Důvodem k tomu ovšem nebyl ani tak demokratizační proces československé společnosti, jako spíš znepokojení vietnamské strany nad skutečností, že díky tomu u nás docházelo k rozporům se Sovětským svazem. Z opatrnosti začala VDR odmítat československé delegace, vietnamský tisk nepřinášel o ČSSR téměř žádné zprávy, 9. května při příležitosti československého státního svátku nesměl náš velvyslanec v Hanoji ani přečíst projev v rozhlase, jak doposud bývalo zvykem. Dokonce i československou materiální podporu přijímala VDR pouze na základě dohod uzavřených v minulosti a s novými žádostmi o pomoc se na nás již neobracela.

Souhlas vietnamské vlády se srpnovým obsazením Československa vojskem Varšavského paktu v roce 1969 proto nikoho asi příliš nepřekvapí. Vietnamské vedení jej přijalo doslova s uspokojením, neboť - jak se

po čase vyjádřil předseda vlády VDR Phạm Văn Đồng - mělo o další vývoj socialismu v naší zemi veliké obavy. Souběžně s postupující „normalizací“ pak u nás docházelo též k normalizaci československo-vietnamských vztahů. Dne 8. září

Plakát vydaný KSČ roku 1970

1969 byla československá delegace společně s ostatními zástupci socialistických zemí přizvána k účasti na pohřbu presidenta Ho Či Mina a v roce 1972 již mohl československý zastupitelský úřad v Hanoji při hodnocení vzájemných styků konstatovat uspokojivou úroveň (do Hanoje zavítala ve zmíněném roce například delegace ÚV Svazu socialistické mládeže, vyslankyně Československé rady žen, školská delegace ČSSR aj.).

V dubnu 1973 navštívila severovietnamskou republiku osmičlenná vládní delegace ČSSR a dočkala se přijetí od v té době nejmocnějších mužů země - 1. tajemníka ÚV Vietnamské strany pracujících Lê Duãna a předsedy Státního výboru Národního shromáždění Trưòng Chinhe. Protože Československo tehdy dodávalo do Vietnamu atraktivní a žádané zboží, neopomněli při té příležitosti oba vysoce postavení členové vlády podotknout, jak obrovskou ztrátu by socialistický tábor utrpěl, pokud by se naše země od něj odklonila. V podzimním období následujícího roku přijela do VDR delegace ÚV Národní fronty ČSSR a program jejího pobytu byl po jisté přestávce opět sestaven tak, aby manifestoval vzájemnou solidaritu mezi oběma národy.

ČSSR a jižní Vietnam

Od roku 1963, kdy bylo v Praze zřízeno zastoupení Fronty národního osvobození jižního Vietnamu, nabyla postupně její tehdejší Kancelář reprezentace statusu Stálé mise. V podzimním období 1969 přijala delegace ÚV FNOJV společně se zástupci revoluční jihovietnamské vlády pozvání presidenta Ludvíka Svobody do Československa. Prozatímní revoluční vládu Jihovietnamské republiky při té příležitosti československá vláda uznala jako právoplatnou a obě země navázaly diplomatické vztahy.

V lednu 1973 byly podepsány Pařížské dohody, na základě kterých došlo k zastavení válečných operací a postupnému stahování amerických vojenských jednotek z Vietnamu. Mimořádným a zplnomocněným velvyslancem ČSSR v Jihovietnamské republice se stal Ladislav Jetmar, jenž dosud působil ve funkci velvyslance v Barmě. Předání pověřovacích listin se uskutečnilo dne 24. července 1973 v provincii Quảng Trị. Ladislav Jetmar se společně s dalšími velvyslanci (jmenovitě Albánie, Bulharska, Mongolska, Rumunska, Kambodže, Mali aj.) nejdříve zúčastnil slavnostního obědu ve městě Vĩnh Linh, ležícím těsně nad 17. rovnoběžkou. Odtud jednotliví velvyslanci po půlhodinových

intervalech odjížděli směrem k demarkační čáře do města Đông Hà, aby zde předali pověřovací listiny do rukou předsedy poradního výboru Prozatímní revoluční vlády JV a předsedovi presidia ÚV NFOJV Nguyễn Hữu Thọvi.

O rok později v září zavítal na pozvání našeho presidenta předseda PRV JV Nguyễn Hữu Thọ společně s doprovodem do Československa. Podle státnické etikety položila jihovietnamská delegace nejdříve věnec na žižkovský hrob Neznámého vojína, navštívila Lidice a zúčastnila se „meetingu“ československo-vietnamského přátelství. Nato vyjádřila naší zemi upřímnou vděčnost za cennou pomoc a podporu.

Hospodářská pomoc Vietnamu

Při bilancování vzájemných československo-vietnamských ekonomických vztahů do roku 1969 se zastupitelský úřad v Hanoji neobešel bez varování určeného naší vládě, aby v blízké budoucnosti nepřeceňovala Vietnam jako významného obchodního partnera. Střízlivě naopak doporučoval počítat s tím, že ještě dlouhá léta zůstanou ekonomické styky prospěšné pouze jednostranně.

V březnu 1969 nicméně skončili svou práci ve VDR českoslovenští specialisté na konstrukci balených elektrocentrál a vystřídala je první skupina projektantů Škodaexportu; na obzoru se v té době totiž rýsoval velkolepý československý projekt: výstavba dosud největší elektrárny na území Vietnamu. Záhy zavítali do VDR také českoslovenští odborníci na opravy dieselových motorů a na činění kůží, naopak do Československa bylo vysláno několik stážistů k získání praxe v provozu a opravách strojů na výrobu cigaret. Na počátku sedmdesátých let započalo Československo v severním Vietnamu ještě výstavbu továrny na kuličková ložiska do jízdnicích kol, avšak většinu staveb v té době již začal narušovat prohlubující se válečný konflikt VDR s USA (Československo samozřejmě dodávalo VDR i vojenskou podporu, která zanedlouho tvořila téměř dvě třetiny celkové pomoci ČSSR Vietnamu, navíc byla poskytována zcela zdarma). Na jaře 1972 došlo na severu země k rozsáhlému bombardování a v souvislosti se zaminováním haiphongského přístavu docházelo ke stále větším těžkostem i při realizaci obchodních výměn. Veškerá investiční výstavba tak byla nakonec zastavena, odložena a počátkem

června téhož roku opustili Vietnam poslední českoslovenští specialisté; výjimku snad tvořila pouze hrstka československých lékařů v Haiphongu.

Spolupráce v oblasti zdravotnictví ČSSR a Vietnamu se nejvíce odvíjela od pomoci haiphongské Nemocnici československo-vietnamského přátelství. ČSSR vybavovala tuto nemocnici o třech stovkách lůžek léky, lékařským vybavením i samotným odborným personálem. Vietnamský ředitel kliniky ještě po letech vzpomínal, jak českoslovenští lékaři neopustili svá oddělení ani během amerického bombardování. S touto nemocnicí navázaly družbu Fakultní nemocnice krajského ústavu národního zdraví v Hradci Králové a FN v Olomouci, v nichž pak mělo díky tomu šanci bezplatně se doléčit několik vietnamských marodů (jednalo se zejména o pacienty plastické chirurgie a rehabilitační případy).

Zajímavosti z kultury

K zajímavostem z kulturní sféry patří jistě nápad našeho zastupitelského úřadu v Hanoji uspořádat ke státnímu svátku 9. května 1969 historicky první setkání vietnamských absolventů československých škol. Bohužel, podobně jako i jiné ZÚ východoevropských zemí, s tímto nápadem pohořel: „*Studenti jdou rovnou ze země, kde získali akademické hodnosti, na politická školení do příslušných provincií. Po náležitě přípravě jsou rozmisťováni dále, avšak setkat se s nimi je velmi obtížné, neboť ZÚ nemá možnost získat jejich adresy,*“ postěžovali si jeho pracovníci v jedné depeši. V první polovině 70. let přitom téměř jedna třetina universitních stipendistů v ČSSR byla vietnamské národnosti. Československá strana totiž vyhověla vietnamské prosbě o zvýšení počtu udělovaných stipendií, takže namísto obvyklých třiceti jich nabízela v Kulturních plánech československo-vietnamské spolupráce počínaje rokem 1967 až několik stovek (i když zájem na vietnamské straně byl hlavně o VŠ a SOŠ technického směru).

Československý ZÚ také ani v sedmdesátých letech nepřestal vydávat čtvrtletník ve třítisícovém nákladu, vietnamském jazyce a s výstižným názvem *Tiếp Khấc – čili Československo*. Zveřejňoval v něm články k významným československým výročím (jako například únorové vítězství, osvobození sovětskou armádou 9. května či podepsání Smlouvy o přátelství, pomoci a

spolupráci se SSSR), seznamoval zájemce s nejdůležitějšími dokumenty stranických a státních orgánů ČSSR apod.

V květnu 1970 pak došla nového znění původní Dohoda o spolupráci mezi Československým rozhlasem a rozhlasem VDR Hlas Vietnamu. Vietnamská strana se zde zavázala, že bude dodávat dokumentární materiál v podobě „pravdivého svědectví o hrdinném boji vietnamského lidu proti americké agresi a o výstavbě socialismu ve VDR“.

Za zmínku ještě stojí dohoda mezi Čedokem a Vietnamtourismem, která v roce 1972 předpokládala odjezd prvních dvou skupin československých turistů do Vietnamu. Bohužel, plánovaný zájezd československým dobrodruhům v důsledku nebezpečné situace v zemi nevyšel. Zato rekreace vietnamských soudruhů v ČSSR se v rámci dosavadní spolupráce politických a společenských organizací obou zemí uskutečňovala beze změn.

Vietnamští učňové v ČSSR

Pozorný čtenář dozajista zaznamenal nárůst udílených stipendií vietnamským studentům, zmíněný v předchozí kapitole. Leč vietnamská strana v této době mnohonásobně zvýšila svou aktivitu při přesvědčování československé vlády o přijímání svých občanů nejen na studium, nýbrž také k vyučení a následné praxi v průmyslových podnicích. Není divu, přípravu kvalifikovaných dělníků hlavních profesí pokládala za jednu z klíčových otázek rozvoje ekonomiky země. V této záležitosti se obracela i na další socialistické státy, ovšem od přípravy svých občanů v Československu si mnoho slibovala i po zkušenostech a spokojenosti s výsledky školení 2146 vietnamských praktikantů, jež probíhalo ve zdejších podnicích od roku 1967.

V lednu 1973 proto navštívila Československo vládní delegace VDR, vedená ministrem práce Nguyễn Hữu Khiêuem, jejímž cílem bylo co možná nejrychlejší

Před panoramatickým kinem v pražském Parku kultury a oddechu J. Fučíka (dnešní Výstaviště)

projednání příchodu až dvanácti tisíc dalších vietnamských občanů k získání profesních zkušeností v ČSSR. Tento odvážný požadavek pochopitelně naši vládu více než zaskočil, neboť neměla potuchy, kam by takové množství nových učňů vůbec umístila. Důkladné šetření jednotlivých Ústředních orgánů a Krajských výborů jen potvrdilo, že v příštích letech nebude možné vyhovět ani polovině z počtu požadovaného vietnamskou stranou.

Z tohoto důvodu vznikla nová mezistátní Dohoda o odborné přípravě občanů VDR v československých organizacích – i přes naléhání vietnamské strany ohledně bližšího termínu – až v roce 1974. Po mnoha dlouhých jednáních ČSSR souhlasila, že v období 1974 – 1976 postupně přijme na pět tisíc vietnamských občanů ve věku 17-25 let, s minimálním vzděláním sedmi tříd. Celková doba jejich pobytu byla dohodou stanovena na šest let a skládat se měla z úvodní tříměsíční jazykové přípravy, z tříletého vyučení v oboru a z období výrobní praxe následující po složení učňovské či kvalifikační zkoušky. Období výrobní praxe nakonec československá vláda považovala i za možný přínos pro ekonomiku země – zvláště pokud vzala v potaz nedostatek pracovních sil v některých strojírenských závodech. K profesím a oborům, v nichž se měli vietnamští učňové vyškolit, patřily zejména práce v kovoprůmyslu, stavebnictví (v tomto odvětví šlo vietnamské straně hlavně o vyškolení řidičů a údržbářů stavebních strojů), energetice, chemickém průmyslu a radiotechnice.

Šárka Martínková

Prameny:

Bilaterální smlouvy ČSSR a VDR, zprávy ZÚ v Hanoji a informace Teritoriálních odborů týkající se Vietnamu 1968-1974; vše jest součástí archivu MZV ČR

Brouček, S.: *Co skrývají archivy. Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Ve: *Sborník integrace cizinců na území České republiky*. Praha: EÚ AVČR, 2003, s. 16-19

Rozhovor s Janem Tupým, „otcem“ sta vietnamských dětí

„Asi největším zážitkem s dětmi pro mne bylo, když začal padat sníh...“

V červenci 1956 přijelo do bývalého Československa sto vietnamských dětí, které u nás měly získat vzdělání a výchovu. Tento počín byl součástí mezinárodní pomoci, směřované poválečnému Vietnamu ze zemí tehdejšího východního bloku; několik set vietnamských dětí přijala též Čína, Sovětský svaz a východní Německo. Děti pocházely z rodin zasloužilých vietnamských bojovníků a československá vláda rozhodla o jejich umístění do dětského domova v Chrastavě u Liberce, kde zůstaly až do svého odjezdu v roce 1959. Pro třetí rozhovor jsme se na konci loňského roku vydali za tehdejšího ředitelem dětského domova, panem Janem Tupým, do Chrastavy, kde i nadále žil - žel, pan Tupý několik měsíců po našem setkání, v květnu 2007, zemřel. Pouhých pár týdnů poté by býval oslavil úctyhodných devadesát let.

∠ *Jak jste se k vedení domova vietnamských dětí vůbec dostal?*

To je dlouhá historie! Původně jsem byl učitelem v Plzni. Odtud mě, už

ženatého, na konci války přeložili do Karlových Varů, kde jsem šel na vojnu. A to vám bylo neštěstí: moje manželka se zatím seznámila s pány doktory a odešla studovat do Prahy. Byl jsem tak praštěný, že po vojně jsem kvůli ní vyměnil dům v Karlových Varech za byt v Praze. Nakonec jsme se stejně

rozešli. V té době jsem přítom v Praze nemohl sehnat místo učitele (neboť učitelé byli naopak posíláni do pohraničí), a tak jsem se stal tajemníkem Červeného kříže. Potom však přišlo nařízení, že každý úřad musí poskytnout několik zaměstnanců na brigády – do lesů, dolů, hutí – a já, coby nejmladší tajemník, jsem byl poslán kácet stromy na Smědavu. Jako čerstvě rozvedenému mi to tehdy vůbec nevadilo, naopak. Až v zimě, když byly stromy zmrzlé na kámen, se mi už do lesa nechtělo. Pomohla náhoda, že v Karlíně, kde jsem měl být, bylo volné místo v ČKD Dukla. V Dukle jsem nejprve rovnal plechy, ale pak jsem se díky další náhodě dostal do účtárny, zanedlouho na post plánovače v plechárně, posléze roštárně a kotlárně. Dotáhl jsem to až do závodní rady, kde jsem měl na starost sport, hlavně tenis. Jednou k nám přišla dělat nábor na dárce krve jedna moje známá z Červeného kříže. Nemohla uvěřit tomu, že mě vidí, protože si myslela, že už nežiji! Hned nato mě pozvali ke generálnímu tajemníkovi Červeného kříže, neboť nutně potřebovali vychovatele do dětského domova v Unčíně u Teplic. Tam bydlely děti řeckých partyzánů, jenže dosavadní ředitel si peníze pro děti dával do vlastní kapsy. Když jsem tenkrát do domova se svou druhou manželkou přijel, všude byl hrozný bordel a vychovatelky nešťastné, jak na ně byly děti zlé... Ale nakonec jsme na ty raubíře vyžráli, a po téhle zkušenosti jsem dostal na starost také domov v Chrastavě.

∠ *Pamatujete si na samotný příjezd vietnamských dětí do Chrastavy?*

Vzpomínám si, jak jsme nevěděli, co bychom jim na uvítanou připravili k jídlu. Vtom k nám zavítal malíř Václav Sivko, který byl ve Vietnamu, a ten nám řekl, že Vietnamci mají rádi rýži. Jenže my, blbci, jsme jim udělali sladkou rýži, kterou oni vůbec nejedí! Děti měly nejraději rýži s masem. Když slavily vietnamské svátky, tak si také někdy pod vedením své učitelky vařily vlastní jídla.

∠ *V domově bydlely pouze vietnamské děti?*

Jenom vietnamské - sto dětí přijelo, akorát jednoho chlapce jsme museli poslat domů, protože moc zlobil. Místo něho nám pak poslal svého kluka pan velvyslanec.

∠ *Jak zlobil?*

Pořád utíkal, nelíbilo se mu u nás. Jinak byly všechny děti nesmírně hodné, jednou jste jim řekli „tohle nedělejte“, a už to nedělaly. To s dětmi v Unčíně byla nesrovnatelně těžší práce. Bývalo tam dvě stě čtyřicet dětí řeckých a makedonských, a nebudete mi to věřit: ty se už jako malé mezi sebou nenáviděly! Mezi sebou se nesnášeli dokonce i chlapci a děvčata! Co to dalo práce, než jsme je naučili jenom to, aby seděly pohromadě u stolu při jídle...

∠ *Jak vypadaly začátky s vietnamskými dětmi?*

První rok jsme nesměli nikam chodit kvůli karanténě. Děti měly strašné červy; když na to vzpomínám, úplně bych brečel. Tenkrát k nám dojížděl pan doktor Seifert, který sloužil na pražské klinice u pana primáře Houšeka. Léky, které jim vozil, však stále

nezabíraly, a tak pan primář rozhodl o nasazení silnějšího preparátu. Když jej doktor Seifert přivezl, začal s jeho podáváním u nejstaršího oddílu chlapců. Jenomže najednou jeden chlapec po užití těch kapek začal úplně šílet! Čtyři

vychovatelky měly co dělat, aby ho udržely! Doktor Seifert hned volal na kliniku, no a přišlo se na to, že došlo k záměně léků. To byla hrozná událost; všichni jsme se báli, že to děti nepřežijí.

∠ *Když děti přijely, neuměly ani slovo česky.*

To je pravda, neuměly. Z Prahy k nám poslali vietnamské studenty, kteří tam studovali na universitě, aby jim přeložili slabikáře do vietnamštiny. Z nich se pak děti začaly učit. Musím však říci, že ty děti byly nesmírně učenlivé! Pamatuji se na Dama - ten uměl krásně česky už za půl roku. Také tenis se některé z nich za chvíli naučily hrát tak, že mě porážely, a to jsem za mlada hrál tenis a myslím, že docela dobře, byl jsem v mužstvu Viktoria Plzeň...! Pan učitel Burda

hrál zase závodně šachy; nejdřív je nechtěl učit, prý že je to zbytečné, ale pak si dal říci, protože během karantény děti nesměly ven, tak co měly pořád dělat! Když se později pořádaly školní šachové turnaje v rámci města, naše děti obsadily všechna přední místa - první, druhé i třetí!

∠ *Oslovovali jste děti jejich vietnamskými jmény?*

Jedině. To byli třeba Dam, Chuan, Thao... Thao, to byl hezký chlapec... Nebo Zung, to byl výborný sportovec. A děvčata byla také moc pěkná - Mui, ta byla můj miláček...

∠ *Na co vzpomínáte nejraději?*

Asi největším zážitkem s dětmi pro mne bylo, když začal padat sníh: to děti vylítly ven, polykaly ho, byly z něj divé! Pak jsme je učili lyžovat, jezdit na saních a bruslit, byla s nimi krásná práce...

∠ *Slavili jste Vánoce?*

Na Vánoce měly děti samozřejmě stromek a tak dále, jenomže ony slavily hlavně ten svůj svátek - příchod nového lunárního roku - v lednu nebo v únoru. Z Vietnamu nám v tento čas vždycky poslali sušené banány a jiné cukrovinky, my sezvali nejrůznější 'potentáty' z kraje, a děti se jim pak předváděly, zpívaly, hrály si a tak.

∠ *Byly děti v kontaktu s rodinou ve Vietnamu?*

My jsme každý rok jednotlivé děti vyfotografovali a fotky posílali do Vietnamu jejich rodičům, aby věděli, jak jejich děti vypadají. Dodnes mám stovky dopisů, které nám pak rodiče psali. Myslím, že už je dám do sběru, jsem starý, tak co s nimi...

∠ *Děti doprovázela trojice vietnamských učitelů, jak jste si rozuměl s nimi?*

S dětmi přijeli dva vychovatelé – Ngoc a Khiem – a jedna vychovatelka, Qui se jmenovala. Každý čtvrtek jsem je bral do biografu, a po něm jsme šli vždycky na párek. Český jazyk se učili s dětmi, a já jsem s nimi navíc hodně četl.

∠ *Měly děti v domově stejnokroje?*

Všechny měly stejné modré oblečení. Také jsme jim nechali ušít vietnamské kroje, ve kterých pak vystupovaly - třeba na soutěžích tvořivosti mládeže. Jednou, když se soutěž konala v Bratislavě, tak jsme ji měli i vyhrát, protože

tam však byla delegace Číňanů, dostali jsme jen druhou cenu. Ale bylo to tam pěkné. Měli jsme za patrony krajskou správu ministerstva vnitra v Ústí, a ti nás tam odvezli autobusem.

∠ *Jezdili jste s dětmi často na výlety?*

Hodně. V Beskydech jsme byli, na Radhošti, na Pustevnách, v Luhačovicích... Jednou o prázdninách nám ve Střední Bečvě půjčili pro děti hotel a celý domov jsme tam bydleli.

∠ *Vietnamské děti si u nás také zahrály ve filmu.*

To ano, v Malých medvědářích (1957, režie J. Puš; pozn. aut.) hrála Thi Hien – taková maličká – hlavní roli; byla tam taková zápletka, že vietnamské děti darují českým pionýrům slona. A v Černém praporu (1958, režie V. Čech; pozn. aut.)

hrálo asi čtyřicet našich dětí, a také paní učitelka Thuy a vietnamští studenti (ti hráli dospělé). Na takovém ostro-vě byla postavena celá vietnamská vesnice; odehrávaly se tam krásné scény, až na tu poslední, ve které naše děti shromáždili, herec Haas vzal pušku a zastřelil je – to bylo hrozné. Váže se k

tomu ovšem i jedna zajímavá událost. Na tom ostrově, v přestávkách mezi natáčením, chytali režisér a jeho pomocníci štiky - chytli tři čtyři a večer si v hotelu Alcrone v Bratislavě dali do nosu. Když na druhý den přišla ta scéna se shromážděním našich dětí, pomocný režisér Zelenka všechno připravil a šel to sdělit Vladimíru Čechovi. Jenže ten, leže po té náročné akci unaven ve stanu, mu povídá: nechejte to na odpoledne. Odpoledne však začalo pršet, a my jsme tam zůstali s dětmi o týden déle. Děti za to tehdy dostávaly peníze, takže nám to vůbec nevadilo.

∠ *V červenci 1957 navštívil chrastavský domov během své návštěvy ČSR president Ho Či Min, to musela být velká sláva.*

No jéje! Ale co bylo zajímavé, když přijel Ho Či Min, měli jsme pro něj s dětmi připravený program, jenže on řekl: tohle znám, já chci slyšet vás. A tak jsme mu museli zazpívat my, vychovatelé...

∠ *Co jste mu zazpívali?*

Myslím, že jsme zpívali Beskyde, Beskyde, nebo tak něco. Já vždycky odnášel to, že jsem nebyl ve Straně, a nejhůř právě tehdy, když přijeli tihle 'potentáti'. Obvykle také ředitelé dětských domovů doprovázeli děti, když jejich pobyt skončil a odjížděly domů, ale s vietnamskými dětmi jel místo mne jeden tajemník z okresu. Víte, proč odjely?

∠ *Proč?*

Hlavně Číňané doporučovali Vietnamcům, aby vzali své děti zpět, protože měli špatnou zkušenost. První u nás byli Korejci, v Liběšicích: zvykli si na teplou vodu, klozety a jiné pohodlí, a když se vrátili domů a dostali lopaty, bouřili se.

∠ *Patnáct nejstarších ale smělo po prázdninách v ČSR studovat dále. Zůstal jste s nimi v kontaktu?*

Jistě! Byl jsem i na jejich promoci - Chuana, Dama a ještě jednoho, všichni dostali červený diplom. Já na ně strašně rád vzpomínám. Když přijedou do Čech, vždycky se jdou podívat i na chrastavský domov. Po čtyřiceti letech, kdy se sešli ve Vietnamu, mi poslali kazetu, kde zpívají česky.

∠ *S řeckými dětmi jste také v kontaktu?*

Nejsem, ale mrzí mě to. Pouze jedna dívka zůstala v Liberci a navštěvovala mě, ale pak zdědila nějaký majetek v Řecku a také odjela. Zvala mě, ať přijedu na broskve, ale už jsme se nikdy neviděli.

∠ *Co jste dělal potom, když se vietnamské děti vrátily domů?*

Na to nerad vzpomínám... Po jejich odjezdu se z Domova stal výchovný ústav pro „narušené“ děti a já se chtěl vrátit do svého bytu v Praze; během mého působení v Uncíně dostal byt do užívání Červený kříž a nájemní smlouva mi měla zůstat zachována. Jenomže Červenému kříži byt sebrala StB, k tomu Karlín se po povodních změnil z Prahy 3 na Prahu 8 a z úřadu mi vzkázali, že smlouva je neplatná. Pořád jsem tedy bydlel v Domově, i když už měl dávno

jiného ředitele. Soudil jsem se, ovšem jediného, čeho jsem tím dosáhl, bylo, že mi tady v Chrastavě nabídli ke koupi vilku. Tehdy mi také nabízeli místo učitele v trojtřídce na Vítkově, ale já jsem měl nárok na školu s bytem pro ředitele, tak jsem odmítl. Nakonec jsem tedy tu vilku tady koupil a šel na brigádu do Janky - továrny na vzduchotechniku. Nejdřív jsem se hlásil jako plánovač, jenomže jediné volné místo bylo u stříhání plechů. Uvědomil jsem si, že tuhle práci znám z ČKD, kde jsem chodil coby plánovač do stříhárny objednat zboží, tak jsem místo vzal. Díky úsporám na materiálu jsem pak vydělával dost peněz, takže jsem namísto původně zamýšlených pár měsíců stříhal plechy celých třicet let, až do důchodu.

∠ *Máte vnoučata?*

Mám, tři: Davida (21), Jeffryho (26) a Muriel (17). Jejich máma – moje dcera – žije v Bonnu, vzala si Němce. Když jsem odešel do důchodu, jezdil jsem k ní vždycky na tři měsíce po té, co jsme sklidili na zahrádce (měli jsme zahrádku v Praze v Libni). Byl jsem tam celkem čtrnáctkrát. A přitom, představte si, dvakrát na koncertě Karla Gotta. Poprvé jsem – díky náhodě – seděl za patnáct marek ve druhé řadě, a to jsem byl vyjevený, jak se po každé písničce vrhlo na pódium spoustu ženských s pugéty, bonboniérkami a flaškami, a on to tak odkládal kolem sebe... Na autogramiádě po koncertě jsem pak Gottovi řekl česky, že se mi to líbilo, a podali jsme si ruce.

∠ *Karla Gotta si zamilovaly i 'chrastavské děti', které u nás studovaly... Víte, že nedávno uspořádaly k padesátému výročí svého příjezdu do ČSR další velké setkání v Hanoji? Sešlo se jich kolem čtyřiceti a moc na Vás a dětský domov vzpomínaly.*

Já na ně také pořád vzpomínám, vždyť pro mně byly ty roky s nimi nejkrásnější v mém životě! Měl jsem hodně fotek, kde jenom skončily... A diapozitivy, těch mám taky spoustu, akorát nemám čas si je prohlížet. To je, vidíte? Důchodce a nemám čas!

∠ *Děkujeme za rozhovor.*

Zpovídaly Šárka Martínková a Eva Pechová

Vietnamci v zahraničí – fenomén nejen český

V České republice žilo na konci r. 2006 podle oficiálních údajů téměř 42 tisíc příslušníků vietnamské národnosti, neoficiálně to mohlo být až k 60 tisícům. Třebaže jim dosud nebyl přiznán status národnostní menšiny, de facto se jí již dávno stali a jejich počet je staví na 3. místo mezi jinými skupinami cizích etnik s trvalým a dlouhodobým pobytem, hned za Ukrajince a Slováky. Fenomén vietnamské komunity však není jen českou specialitou.

Vietnamština má pro označení Vietnamců žijících v zahraničí zvláštní výraz: Việ̣t Kiệ̀u, což znamená cosi jako „Vietové sídlící v cizině“.¹ Jejich počet se celosvětově odhaduje na více než 3 miliony osob, přičemž tento odhad je odvozen především ze statistik zemí, kde je jejich zastoupení nejvyšší. (Vietnamské zdroje uvádějí, že krajany lze nalézt zhruba v 90 zemích světa, což je samozřejmě těžko ověřitelný údaj.) Uvážíme-li, že Vietnamská socialistická republika má v současnosti okolo 83 milionů obyvatel, znamenaly by tyto 3 miliony 3,4 % všech Vietnamců. Ve většině zemí jde přitom takřka výhradně o etnické Vietnamce, tedy Việ̣ty, či Kinhe, jak se rovněž nazývají. (Zástupce některého z 53 minoritních etnik VSR lze např. v ČR spočítat na prstech.)

Většina Vietnamců žijících v zahraničí, pochází z emigrační vlny po r. 1975, kdy padl saigonský režim. Mezi lety 1975-1990 opustily Vietnam převážně z politických a ekonomických příčin přes dva miliony lidí. Nejvíce z nich našlo azyl ve Spojených státech amerických, kde dnes žije více než třetina všech Viet Kieu. Z evropských zemí pak v tomto směru vyniká zejména Francie, kde mají Vietnamci rovněž mimořádně početné zastoupení – kořeny vietnamských

¹ Vietnamci žijící v České republice se sami označují zvláštním výrazem „Việ̣t Sù“, přičemž „Sù“ pochází z (po vietnamsku vyslovené) koncovky „-củ“ ve slově „Vietnamců“.

přistěhovalců ve Francii však mají podstatně starší kořeny. Zde jsou přibližné počty Vietnamců v následujících – mimoasijských - zemích²:

USA	1.250.000
Francie	300.000
Austrálie	250.000
Kanada	200.000
Rusko	120.000
Německo	100.000
Česká republika	42.000
Velká Británie	40.000
Polsko	30.000
Norsko	17.000
Nizozemí	15.000
Belgie	12.000
Švédsko	10.000
Angola	8.000
Ukrajina	7.000
Slovensko	3.000
Maďarsko	3.000
Itálie	3.000
Bulharsko	1.000

Citované počty je nutno brát jako orientační. Číselné údaje z různých zemí mohou zahrnovat různé kategorie přistěhovalců, a např. mohou či nemusí zahrnovat odhadované počty jedinců s ilegálním pobytem nebo jedince s krátkodobým pobytem, již se však v té které zemi hodlají usídlit dlouhodobě. Velká část ze zahrnutých Viet Kieu má občanství nové země, což platí zejména o Vietnamcích žijících v USA, Kanadě, Austrálii i Francii. Cizí státní občanství získalo zhruba 70 % všech Vietnamců pobývajících mimo území VSR. Většina

² Vycházíme z různých zdrojů, uvedených v závěrečné literatuře, nejčastěji z knihy *Cộng đồng người Việt Nam ở nước ngoài* z r. 2003, která ovšem uvádí pouze některé země. V případě, že se údaje v různých zdrojích příliš liší, přikláníme se spíše k novějším číslům, neboť snad u všech vietnamských komunit v zahraničí lze v současnosti pozorovat poměrně značný populační růst. Čísla pak většinou z téhož důvodu zaokrouhlujeme nahoru.

těchto jedinců má však občanství dvojí, a ponechávají si nadále i občanství své rodné země. V některých státech, jako jsou Německo nebo Česká republika, se pro nové občanství Vietnamci obvykle vzdávají občanství vietnamského.

Zajímavá jsou některá další čísla vztahující se k zahraničním Vietnamcům: zhruba 1/10 z nich má vysokoškolské vzdělání, z toho 150.000 vysokoškoláků žije v USA, 40.000 ve Francii. (Pro srovnání situace ve VSR: podle posledního sčítání lidu z r. 1999 tvoří studenti a universitně vzdělaní lidé asi 2,5 % z vietnamské populace nad 5 let věku.)

Významnou změnu ve vztahu VSR a emigrantů znamenal rok 1987, kdy se země otevřela a exulanti se mohli vracet; v témž roce byla navíc přijata i první verze zákona o zahraničních investicích, která zahájila hospodářský růst

Setkání vietnamských studentů z různých zemí v Praze v červenci 2007

Vietnamu, pokračující až dodnes. Je zajímavé, že po tomto uvolnění se zhruba 150.000 Vietnamců žijících v zahraničí opět vrátilo žít do vlasti. Ostatní alespoň pendlují mezi svým novým domovem a Vietnamem: v posledních letech se do své domoviny vracelo každý rok mezi 350-400 tisíci Viet Kieu, což samozřejmě už samo o sobě znamená citelný příspěvek do státní pokladny. Pro VSR však přinášejí

zahraniční Vietnamci obrovský finanční přínos zejména v oblasti investic: např. v roce 2003 vietnamské banky zaznamenaly neuvěřitelné 2,63 miliardy USD převedené ze zahraničí na jejich účty právě od Viet Kieu. Údaje z let 2001-2003 navíc vykazovaly nárůst o 0,5 miliardy ročně, takže pokud by tento závratný vzestup pokračoval stejným tempem, je možné, že ze stejných zdrojů v roce 2008 do Vietnamu 'přiteče' bezmála dvojnásobná částka. Velkým přínosem pro Vietnam je i skutečnost, že se zahraničními Vietnamci přichází do vlasti často i „know how“ – mnoho z nich totiž má vzdělání ze západních universit a zkušenosti, které místním chybějí.

V následujících odstavcích se budeme zabývat situací Viet Kieu v Asii a v některých vybraných regionech a zemích.

Vietnamci v Asii

Jakékoli statistiky o Vietnamcích v sousedním Laosu a Kambodži jsou značně matoucí. Stále větší množství vietnamských obchodníků a obchodníčků pravidelně přechází hranice nebo se v těchto zemích i usidluje s tím, že se pravidelně vracejí do Vietnamu a mnohdy ani nepočítají s tím, že by zde zůstali natrvalo. Zatímco vietnamské prameny zmiňují pouhých 100 tisíc Vietnamců v Kambodži a 20 tisíc v Laosu, například zdroje CIA hovoří až o 600 tisících v obou zemích. Je třeba připomenout, že mnoho Vietnamců zde působilo i v rámci francouzské koloniální správy v první půli 20. století, kdy byly země prakticky spojeny. Za dvou Indočínských válek tu pak operovalo velké množství vietnamských vojáků.

V Laosu, zdá se, v posledním desetiletí počet vietnamských přistěhovalců prudce narůstá, což souvisí s vidinou nových možností (Laos je velmi řídko osídlený; stává se oblíbeným turistickým cílem atd.), podpořenou vybudováním některých důležitých silnic. Cílem Vietnamců jsou samozřejmě města, kromě hlavního Vientianu pak zejména provinční centra nedaleko hraničních přechodů, jako jsou Savannaketh nebo Pakse, v poslední době i Phonsavan. V těchto městech lze narazit i na pobočky zdejšího Svazu Vietnamců v Laosu.

Situace Vietnamců **v Kambodži** je obzvláště komplikovaná kvůli napjatým vztahům s většinovým, khmerským etnikem. Khmerové spatřují už po staletí ve Vietnamcích svého úhlavního nepřítele, a třebaže dějiny je k tomu namnoze opravňují, jejich postoj k nim vykazuje občas až známky hysterie. To se projevilo prakticky za všech režimů: např. Lon Nol po nástupu k moci 1970 prováděl protivietnamské pogromy, Polpotovci, kteří ho svrhli, o pár let později (1975-79) pozabíjeli několik tisíc místních Vietnamců a údajně dalších na 200 tisíc jich muselo opustit zemi. Občasné násilné incidenty namířené proti Vietnamcům nejsou výjimkou ani dnes. Tento nepřátelský postoj není diktován vládnoucí vrstvou, ale je v podstatě vlastní skoro všem Khmerům – sami nazývají Vietnamce hanlivým výrazem *Juonové*. Někdy se jim vysmívají, mj. i proto, že v Phnompenhu působí v oblasti prostituce především Vietnamky. Tradičně však kambodžští Vietnamci pracují v naprosto nekonfliktních a důležitých profesích. Mnoho starších kambodžských Vietnamců se živí rolnictvím nebo rybolovem (soustředí se hlavně v oblasti Velkého jezera na řece Tonlesap), přičemž ve srovnání s krajany v jiných zemích jich je poměrně

dost negramotných, což je jev v Kambodži i dnes poměrně běžný a pochopitelný vzhledem k mimořádně těžkým životním podmínkám v zemi posledního půlstoletí.

Početná vietnamská komunita žije v **Thajsku**. Čítá okolo 100 tisíc osob. První Vietnamci ve větším počtu sem začali přicházet už koncem 19. století, brzy po té, co nadvládu nad vietnamským územím získala Francie. Prchali přes Mekong a většinou se usidlovali právě v blízkosti tohoto veletoku. Velká vlna Vietnamců přicházela do Thajska v letech 1946-1952, kdy Francouzi – po 2. světové válce a japonské okupaci – znovu obnovili nadvládu nad Indočínou, a následně po prvních persekucích křesťanů komunistickou vládou severního Vietnamu. Šlo o nějakých 50 tisíc osob. Také oni se usazovali ve východní části Thajska, jinak zvané Isán. Nepřekvapuje proto, že velkou část thajských Viet Kieu tvoří křesťané. Národnostně jde možná o vůbec největší křesťanskou minoritu, u Thajců totiž křesťanství příliš neuspělo. Dějinné sváry mezi Thajskem a Vietnamem, stejně jako příslušnost k nepřátelským táborům za americké války v Indočíně v 60. a 70. letech vedly k tomu, že Vietnamci měli v Thajsku těžkou situaci. Ti z nich, kteří měli šanci na občanství, raději i dnes zapírají svou původní národnost. Z toho důvodu čítala podle oficiálních thajských statistik vietnamská menšina na přelomu tisíciletí necelých 50 tisíc jedinců. Po otevření Vietnamu koncem 80. let a jeho následném vstupu do ASEANu se vztahy mezi oběma zeměmi výrazně zlepšily a Viet Kieu třetí generace mají nyní v Thajsku automaticky nárok na občanství. Největší komunity žijí v isánských městech jako Nakhon Phanom, Udon Thani, Nong Khai aj.

V Číně žije podle současných statistik zhruba 23 tisíc Vietnamců, přičemž tento počet zahrnuje toliko usedlou populaci. Ještě před dvaceti lety šlo o počet poloviční, což vzhledem k tehdejším napjatým vztahům mezi oběma sousedícími zeměmi nemusí udivovat. Vietnamcům je přiznán status jedné z 56 národnostních menšin oficiálně uznaných vládou ČLR. Číňané je nazývají *Ťingové* (pch. Jing-zu), resp. *Kinové* (pch. Gin-zu), tedy výrazem, který objevujeme i ve vietnamském označení Kinhové, jímž se sami titulují etničtí Vietnamci, tj. Vietové, v samotné VSR. Většina čínských Viet Kieu žije v provincii Kuang-si, obzvláště na 3 ostrovech Čuangské autonomní oblasti, a jejich vietnamština vykazuje přímý vliv kantonštiny.

V Japonsku žije v současnosti okolo 12 tisíc Vietnamců, a to především ve větších městech (Tokyo, Kangawa, Kobe) a průmyslových zónách (Kansai, Kanto). Zatímco do 2. světové války spatřovali mnozí vietnamští intelektuálové v Japonsku svůj vzor a jezdili sem studovat, mezi lety 1945-54 vztahy v podstatě ustaly. Od 60. let dostávaly stipendia ke studiu v Japonsku jihovietnamští studenti, mnozí z nich zde později zůstali. Asi deset tisíc Vietnamců se v Japonsku usadilo po roce 1975 a víceméně založilo komunitu. Více než 80 % z nich má povolení k trvalému pobytu. Pracují převážně jako zaměstnanci japonských firem a továren, mají dobrou pověst zejména v technických oborech. V posledních letech zvou japonské podniky k časově omezené práci i další Vietnamce přímo z VSR. Významně roste i počet vietnamských studentů. O sílící intenzitě vztahů mezi oběma zeměmi svědčí i fakt, že Japonci jsou vůbec největším zahraničním investorem ve Vietnamu.

Také **na Tchaj-wan** jezdí v posledních letech stále více Vietnamců za lepším výdělkem. Vietnamky jsou oblíbené jako hospodyňky v domácnosti. Skutečným fenoménem se v posledním desetiletí stal zájem Tchajwanců o vietnamské nevěsty. Souvisí to, podobně jako v Číně, s úbytkem ženské populace v tchajwanské společnosti. Jestliže v první polovině 90. let žilo na ostrově jen minimum Vietnamců, současné statistiky uvádějí číslo 110 tisíc, přičemž plných 60 tisíc z tohoto počtu tvoří Vietnamky provdané za Tchajwance. Ostatní sem přijeli vykonávat především dělnické a řemeslné profese.

Dodejme, že sňatky s vietnamskými ženami dojednávají také některé jihokorejské agentury.

Vietnamci ve Spojených státech amerických a Kanadě

Vietnamská menšina ve Spojených státech amerických se stala suverénně nejpočetnější komunitou Vietnamců mimo jejich vlast. Třebaže první vlny přistěhovalců se objevily už po druhé světové válce, hlavní část emigrantů přicházela od r. 1975, tj. vzápětí po skončení americké války v Indočíně, a to převážně z politických důvodů. Šlo především o jihovietnamské občany, kteří měli z různých důvodů obavy z důsledků nastolení nového, takzvaně komunistického režimu v celém Vietnamu. Z toho vyplývá i jejich spíše kritický postoj k současné vietnamské vládě. Může proto překvapit, že ačkoli zhruba dvě třetiny amerických Vietnamců přijaly občanství nové země, většinou si

ponechali i občanství své vlasti, jak to americký zákon umožňuje. Američtí Vietnamci se sami také někdy označují jako *người Việt Hải Ngoại* (Zámořští Vietnamci).

Viet Kieu se soustředí především v západních státech země, zejména v Kalifornii, a také v Texasu. Celých 80 % všech Vietnamců v USA sídlí v pouhých 10 provinciích, kromě jmenovaných ve Washingtonu, Minnesotě, Massachusetts, Pensylvánii, Wisconsinu, New Yorku, Floridě a Coloradu. Příznačným jevem je vysoká koncentrace vietnamských exulantů v některých centrech: podle sčítání lidu z r. 2000 existovalo pět měst s vietnamskou komunitou čítající více než 40 000 příslušníků: Orange County (136 tisíc), San Jose (100 tisíc), Los Angeles (78 tisíc), Houston (61 tisíc) a Washington DC (43 tisíc). V dalších 5 městech žije více než 25 tisíc Vietnamců: San Diego, Boston, Seattle, Oakland a Dallas.

Tato geografická soustředěnost Viet Kieu je samozřejmě stmeluje a napomáhá udržování vietnamského jazyka i vietnamské kultury v mladším pokolení. Děti poválečných přistěhovalců jsou vesměs dvojjazyčné a dosahují vyššího vzdělání než jejich rodiče. Mnozí mladí američtí Vietnamci se prosazují ve specializovaných oborech jako informatika, lékařství, biologie, či dokonce kosmický výzkum. Pozoruhodný je i rozmach kulturní, zejména hudební produkce uvnitř komunity, jež často oslovuje též Vietnamce ve VSR. V kalifornském Westminsteru má hlavní sídlo společnost Thuý Nga, která produkuje seriál hudebně-estrádních představení *Paris by night*, jejichž nahrávky kolují ve všech vietnamských komunitách po světě. Seznam významných amerických Vietnamců v internetové encyklopedii Wikipedia uvádí mj. pět profesionálních hráčů pokeru.

Procentuálně zastupují Vietnamci v celkové populaci USA 0,4 %. V tomto smyslu je předstihuje Kanada, kde Viet Kieu tvoří asi 0,6 % všech obyvatel a představují téměř třetinu všech asijských přistěhovalců v zemi. I zde se soustředí nejsilnější komunity ve velkých městech, mezi něž patří hlavně Toronto, Montreal, Vancouver, Calgary či Edmonton. Podobně jako do Spojených států amerických, i do Kanady přicházeli Vietnamci zejména po r. 1975, často žádající politický azyl. Také zde je vzdělanostní úroveň nové generace nadprůměrně vysoká, Kanada navíc nabízí velké možnosti ke studiu i k odborné práci Vietnamcům přímo z Vietnamu. O Viet Kieu v USA i v Kanadě,

jejichž komunity jsou velmi početné a navíc i mladé, obecně platí, že udržují poměrně intenzivní vztahy se svými příbuznými v zemi svého původu.

Vietnamci ve Francii

Přítomnost Vietnamců ve Francii spadá k mnohem staršímu datu než v jiných západních zemích z jednoduchého důvodu, že Vietnam byl začleněn pod francouzskou správu již od r. 1887 z části jako kolonie, z části jako protektorát. První Vietnamci tak přijížděli do Hexagonu již na sklonku 19. století. V polovině 20. století, těsně před tím, než Vietnam nabyl nezávislosti, pobývalo na území Francie již okolo 36 000 Vietnamců, šlo ovšem většinou o muže donucené sloužit ve francouzské armádě nebo podílet se na nucených pracích, eventuálně o příslušníky francouzské flotily, popř. administrativní pracovníky. Není od věci si připomenout, že do Francie se již dříve uchýlila také část vietnamské inteligence, včetně takových osobností jako Phan Chu Trinh či Nguyễn Ái Quốc (pozdější Ho Či Min), jenž se zde spolu se svými kolegy začal angažovat v protikoloniální politice. Byl to právě Strýček Ho, kdo v r. 1919 založil Svaz Annamců ve Francii, který dodnes existuje, byť pod jiným jménem (*Svaz Vietnamců ve Francii*).

Třebaže po roce 1954 se situace výrazně změnila, Vietnamci i nadále přijížděli do Francie, tentokrát ovšem z jiných důvodů: někteří dostali příležitost zde studovat, jiní sem utíkali do exilu. Jejich počet zůstával poměrně stabilní až do roku 1975, který zahájil příliv dalších tisíců uprchlých Vietnamců, hledajících zde jedno z možných útočišť. Z nynějších 300 tisíc Viet Kieu získala výrazná většina francouzské občanství, pouze jedna desetina má dále občanství vietnamské.

Tết Đinh Hợi
11.02.2007
Dimanche
Chủ Nhật

Association Générale des Etudiants Vietnamiens de Paris 132, Avenue d'Italie - 75013 Paris - Tél. : 01 45 88 74 70 - email : chb@danparis.fr

**Palais des Arts et des Congrès
d'Issy les Moulineaux**
25 Av. Victor Cresson 92130 Issy les Moulineaux
Métro Mairie d'Issy

12h - 18h30
Foire du Tết / Hội chợ

14h30 - 18h30
Spectacle / Văn nghệ

Prévente sur place
Cat 1 20€ 25€
Cat 2 10€ 15€

Také vietnamská komunita ve Francii slaví příchod lunárního Nového roku

Vietnamci se velmi dobře integrovali do francouzské společnosti, a jejich vztahy k většinové populaci jsou ve srovnání s některými dalšími menšinami bezkonfliktní. U starších generací k tomu jistě přispěla i vietnamská orientace na francouzskou kulturu z dob kolonialismu. Je možná překvapivé, že také mladší pokolení se poměrně rychle ztotožnila s francouzskými hodnotami. Jak se ukázalo, Vietnamci z druhé generace, narození již v Evropě, se mnohdy identifikují s francouzskou kulturou více než s vietnamskou, a spousta z nich už není schopna komunikovat ve vietnamštině. (Podobný zlom lze ostatně pozorovat na mnoha případech i v současné ČR.) K dobré integraci však přispívá také skutečnost, že se Vietnamci zaměřují na profese, v nichž nekonkurují rodilým Francouzům – např. asijské restaurace -, anebo dokonce vynikají v odborných profesích, jež budí respekt. Přes 40 tisíc z francouzských Viet Kieu má vysokoškolské vzdělání, což je procentuálně (13 %) možná nejvyšší počet ze všech zahraničních vietnamských komunit na světě.

Současně však lze pozorovat i silné pouto k rodné zemi. Ve Francii existuje bezpočet krajanských organizací, několik vietnamských nakladatelství (CMCT aj.), knihkupectví (mj. Sudestasie v Paříži), center vyučujících vietnamštině mladé Vietnamce, ale také množství vietnamských buddhistických center a pagod. Mezi ně patří i meditační středisko Plum Village v jižní Francii, kde působí známý mnich zenového buddhismu, Thích Nhất Hạnh, možná nejznámější Vietnamec v exilu vůbec – ve Francii žije již od r. 1973.

Francouzští Vietnamci se i zde soustředí ve velkých městech, jako Paříž, Marseille, Toulouse, Bordeaux, Lyon. Také Francie je poměrně vstřícná v udílení studijních pobytů pro Vietnamce přímo z Asie.

Vietnamci v postsovětských zemích

Bývalý Sovětský svaz, podobně jako jiné socialistické země, udržoval ve válečných letech intenzivní styky se severním Vietnamem. Jeho podpora severovietnamským, prokomunistickým silám má kořeny už ve dvacátých letech minulého století, kdy se Ho Či Min zaučoval v Moskvě. Tam pak přijížděli na důkladná politická školení i další špičky vietnamské stranické elity. Ve větším počtu se ovšem Vietnamci dostávali do SSSR až v sedmdesátých a osmdesátých letech, během nichž studovalo jen v Rusku zhruba 50 000 osob v nejrůznějších oborech. Stojí za zmínku, že ruské university přitahují pro svou

odbornou prestiž také mnoho dnešních vietnamských studentů – v r. 2006 jich tak v Rusku bylo okolo čtyř tisíc.

Podle sčítání lidu v r. 2002 žilo v Rusku pouze něco málo přes 26 tisíc Vietnamců, což jim zajišťovalo 72. místo mezi všemi národnostními menšinami. Neoficiální zdroje však za reálnější považují cifru přesahující 100 tisíc. Tento počet nicméně zřejmě zahrnuje všechny, i krátkodobě pobývající Vietnamce na území Ruska. Jen malé množství z ruských Viet Kieu nebylo schopno mluvit rusky, což svědčí o tom, že šlo většinou o bývalé studenty a praktikanty. Proto je mezi nimi také značné množství vysokoškolsky vzdělaných jedinců. Vzhledem k tomu, že však ruští Viet Kieu mají tendenci vytvářet komunity v tržnicích (uvádí se okolo 20 ruských tržnic, kde je významný podíl vietnamských prodavačů, některé mají dokonce vietnamské názvy jako Sông Hông), potřeba ruštiny v posledních letech klesala a počet těch, již rusky už neumí, zvolna narůstal. Podobný vývoj pozorujeme i v ČR.

Zhruba dvě třetiny všech ruských Vietnamců údajně pobývají v Moskvě, další větší skupiny lze objevit v Petrohradě a také Vladivostoku. Moskevští Vietnamci se koncentrovali v jižní části hlavního města, ústředním bodem je jim stanice metra Akademičeskaja, u níž stojí - příznačně - Ho Či Minova socha. Rok 2007 přinese zřejmě zásadní změny: v lednu byl v Rusku přijat nový zákon, zabraňující imigrantům v malo-obchodním prodeji. Pro většinu Vietnamců to znamená drastický konec obchodnické a podnika-telské činnosti. Navíc i výkon jiných profesí má být podmíněn úspěšným zvládnutím jazykových a profesních testů. Dá se tedy očekávat, že v nejbližší době nastane úbytek Viet Kieu v Rusku.

Ruští Vietnamci na lyžích

V ostatních postsovětských zemích jsou vietnamské komunity zanedbatelné – největší z nich funguje na Ukrajině (oficiálně 7 tisíc osob, soustředěných zejména v Kyjevě), další se počítají většinou na stovky (Uzbekistán, Litva),

nebo dokonce na desítky (Turkmenistán, Kazachstán). Ukrajínští Vietnamci mají kontakty s komunitou v Polsku.

Vietnamci v Německu

V Německu žije v současné době téměř 90 tisíc osob vietnamské národnosti. V důsledku někdejšího rozdělení země na dvě republiky, z nichž jedna byla orientovaná na Východ a druhá na Západ, se však příchody imigrantů z Vietnamu, včetně jejich současného života v Německu, dost zásadně liší.

V západním Německu lze pozorovat nejvýraznější vlnu příchozích Vietnamců v polovině sedmdesátých let: v té době Německá spolková republika přijala velké množství vietnamských uprchlíků - tzv. *boat people* - po nastolení komunistického režimu ve Vietnamu. Ke stávajícím vietnamským azylantům pak přibývali zejména jejich příbuzní na základě sloučení rodiny. Na počátku devadesátých let již žilo v NSR kolem 30 tisíc Vietnamců.

Oproti tomu do východního Německa, podobně jako do ČR, přišlo nejvíce Vietnamců v osmdesátých letech, a to v rámci mezivládních dohod o zaměstnávání vietnamských občanů ve zdejších podnicích. Většina jich pracovala v průmyslových centrech, jako jsou Východní Berlín, Karl-Marx-Stadt (Saská Kamenice, dnešní Chemnitz), Drážďany, Erfurt či Lipsko (Leipzig), přičemž v roce 1989 tvořili počtem 60 tisíc osob nejpočetnější skupinu cizinců v tehdejší Německé demokratické republice vůbec.

Nejen co do počtu se však vietnamské komunity v obou německých státech lišily: také jejich životní podmínky a možnosti integrace byly značně rozdílné. Zatímco západoněmecká vláda sledovala nabídkou jazykových a vzdělávacích kurzů včetně sociálního zaopatření uprchlíků jejich postupnou integraci, v NDR považovali Vietnamce za pouhou dočasnou pracovní sílu. Sociální integrace Vietnamců v NDR byla tedy - tak jako v ČSSR - v podstatě nemožná, neboť žili v ubytovnách odděleně od majoritního obyvatelstva a po uplynutí pětileté pracovní smlouvy (popř. dříve u žen, které otěhotněly) je čekal návrat zpět do Vietnamu.

Po pádu Berlínské zdi v roce 1989 a následném krachu mnohých východoněmeckých podniků však celá řada vietnamských pracovníků ztratila zaměstnání a jejich pobytový status přestal z právního hlediska platit. Německá vláda se ze všech sil snažila o poslání bývalých vietnamských pracovníků zpět

domů, naopak vietnamská vláda jejich předčasnému návratu bránila. V této nelehké situaci se jich desítky tisíc pokoušely získat povolení k pobytu v Německu tím, že zažádali o azyl, ale drtivá většina těchto žádostí byla zamítnuta. Nezaměstnanost, nelegálnost pobytu, k tomu útoky nacionalistických extremistů motivované rasovou nesnášenlivostí tehdy přinášely Vietnamcům ve východní části Německa opravdu krušné chvíle. Teprve v roce 1995 došlo ke vzájemnému konsensu a mezistátní dohodě o návratu a odškodnění bývalých pracovníků za nedodržení smlouvy ze strany NDR; ovšem jen malá část z nich se do Vietnamu skutečně vrátila (mimořádně nemalý počet Vietnamců se po získání odškodného přesunul namísto do VSR do Čech).

Život Vietnamců v Německu, včetně těch, kteří přišli až v další migrační vlně, je dodnes poznamenán rozdílným politickým systémem dřívějších dvou německých republik. Vietnamci příchozí do bývalé NSR patří ke skupinám cizinců integrovaných do majoritní společnosti takřka ve všech oblastech, bývalí vietnamští pracující v NDR jsou naopak zejména v důsledku skromné znalosti němčiny a určitého životního provizoria vůči většinovému obyvatelstvu uzavření. Podobně jako v ČR, také v bývalé východoněmecké komunitě Vietnamců se v důsledku toho vyvinul etnický byznys v oblasti zprostředkovatelských služeb. K nejčastějšímu způsobu obživy „východoněmeckých“ imigrantů z Vietnamu přitom patří provozování *imbisů* (občerstvení) či malých restaurací, obchodů se spotřebním zbožím a květinami. A stejně jako v ČR, i v Německu vyrůstá generace jejich potomků, která se daleko více ztotožňuje s kulturou majority, než s kulturou svých rodičů.

Vietnamci v Polsku

Situace Vietnamců v Polsku se svým vývojem i současným stavem v mnohém podobá situaci jejich krajanů v ČR. První Vietnamci se v Polsku objevili po skončení druhé světové války. Jednalo se o jednotlivce – studenty. V polovině šedesátých let žilo v Polsku kolem čtyřiceti Vietnamců. Větší vlna Vietnamců dorazila do Polska, stejně jako do bývalého Československa, v sedmdesátých letech v rámci vzájemné pomoci členských států RVHP. Například jen v roce 1972 začalo na polských univerzitách studovat přes 800 vietnamských studentů.

Počty nebývale narostly po roce 1989, kdy se řady vietnamských studentů rozhodly začít v zemi podnikat. Za nimi v devadesátých letech přicházely často rodiny studentů, jejich vzdálení příbuzní, přátelé a sousedé. Následovali je také němečtí Vietnamci, kteří získali v Německu odstupné a odešli do jiných zemí Evropy. Dle některých odhadů je dnes Polsko třetím největším centrem vietnamské migrace v Evropě po Francii a Německu.

Přesné statistiky neexistují a je, zdá se, velmi obtížné odhadnout počty Vietnamců v Polsku, hlavně kvůli jejich častému nelegálnímu pobytu v zemi a kvůli jejich hojnému stěhování. Někteří jejich krajané z Čech vypovídají, že část Vietnamců, již mají legální pobyt v České republice, pobývá ve skutečnosti v Polsku, což statistiky (české i polské) také zneřehledňuje. Dle polské vlády dosahuje počet Vietnamců v Polsku maximálně 50 tisíc (tedy zhruba obdobný počet jako v ČR), avšak někteří zástupci polských Vietnamců udávají čísla mezi 20 a 30 tisíci.

Vietnamskými útočišti se stala hlavně velká polská města. Ve Varšavě se Vietnamci soustředí okolo *Stadionu Dziesięciolecia* – otevřeného tržiště vlastněné soukromou společností, které se nachází v blízkosti centra metropole. Tržiště bylo otevřeno v roce 1989 a vzápětí se stalo důležitým centrem výměny mezi polskými obchodníky a místními migranty. V nedávné minulosti (rok 2002) na tržišti působilo zhruba pět tisíc firem, které zaměstnávaly více než 20 tisíc lidí, vietnamských stánků stojí na tomto tržišti přes 1200. Nejběžnějším zbožím jsou oblečení, kosmetika, obuv. Stejně jako například pražské velkoobchodní centrum Sapa, ani *Stadion Dziesięciolecia* neplní v životě komunity roli pouze obchodní, ale i kulturní a společenskou. Zajišťuje kompletní servis služeb, nechybějí zde vietnamské kavárny, obchody s vietnamským jídlem, vietnamský lékař, kadeřník, lze tu koupit vietnamské noviny i hudbu.

Na rozdíl od Vietnamců u nás se těm polským podařilo prosadit se významněji také v oblasti služeb, provozují zejména občerstvení a restaurace. Jen ve Varšavě mají 300–400 občerstvení a 30–40 velkých restaurací, v celém Polsku je pak asi sto velkých restaurací a stovky menších.

Na veřejnosti často vietnamskou komunitu zastupuje *Společensko-kulturní asociace Vietnamců v Polsku (Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Wietnamczyków)*, která se snaží propagovat a udržovat vietnamskou kulturu a

zlepšovat pověst místních Vietnamců. Tato nejstarší asociace Vietnamců, založená v r. 1986, sdružuje místní finanční a kulturní vietnamskou elitu (200 – 300 členů), jedná se hlavně o bývalé vysokoškolské studenty (a jejich rodiny), kteří se úspěšně prosadili v polské společnosti. Mnozí z nich mají polské státní občanství. Někteří z členů této organizace jsou zároveň klíčovými představiteli společnosti *Solidarita a přátelství (Solidarność i Przyjaźń)*, která usiluje o soustředění, ovládnutí a kontrolu celé vietnamské komunity. Společnost sdružuje asi 800 vietnamských rodin. Opozičním a politickým seskupením je *Sdružení za demokracii a pluralismus ve Vietnamu (Stowarzyszenie na rzecz Demokracji i Pluralizmu w Wietnamie)*. Dalšími sdruženími v Polsku jsou například *Klub vietnamských básníků* a taneční soubor působící pod Vietnamským centrem kultury. V Polsku vychází několik provládáních i – na rozdíl od ČR – opozičních vietnamských periodik.

Stejně jako v ČR je údajně většina problémů a konfliktů řešena bez zásahu polských úřadů a institucí, uvnitř místní komunity, jež se vyznačuje striktní hierarchií. V polských studiích jsou Vietnamci popisováni jako navenek bezproblémová a úspěšná komunita, „*společensky velmi dobře organizovaná, která na rozdíl od Arménců a Ukrajinců není příliš zapojena do kriminality*“. Na druhou stranu materiály připouštějí, že Vietnamci zůstávají komunitou uzavřenou - s vlastními zvyklostmi - a vnější dominantní kulturu přijímají pouze navenek.

x x x

Rozsah našeho Bulletinu nám bohužel neumožňuje zabývat se důkladněji vietnamskými komunitami v dalších zemích, jakkoli by to mohlo být zajímavé: dějiny i situace Viet Kieu v každé zemi je totiž osobitá a tamní Vietnamci se setkávají s problémy různého druhu. Podrobnější pohled by si zasloužila zejména velká společenství Vietnamců v Austrálii a ve zpětném ohledu i na Hong Kongu, přes jehož uprchlické tábory se do světa dostalo postupně přes 200 tisíc vietnamských uprchlíků z poslední čtvrtky 20. století – další desítky tisíc se odtud na konci století pro změnu vrátili do VSR. Svérázné případy představuje např. osmitisícová komunita Viet Kieu v Angole, bez pochyby největší ze všech afrických zemí – angolští Vietnamci mj. ovládají místní trh s fotografickými přístroji a fotografiemi. Kuriozitou je také komunita míšených

Vietnamců v Jemenu, o níž jsme již psali na našich internetových stránkách. (viz článek *Vietnamsky hovořící komunita v Jemenu* ze dne 24. 10. 2006)

Zpracoval Petr Komers
ve spolupráci s Šárkou Martínkovou (Vietnamci v Německu)
a Evou Pechovou (Vietnamci v Polsku)

Hlavní prameny:

Cộng đồng người Việt Nam ở nước ngoài - Những vấn đề cần biết. NXB Thế Giới 2005

Số liệu thống kê Việt Nam thế kỷ XX. NXB Bản thống kê, Hà Nội 2004

Butigieg, C.: *Les Bouddhismes en France.* Éditions Ouest-France 2001

Grzymala-Kazłowska, A.: *The Formation of Ethnic Representation: The Vietnamese in Poland.* University of Warsaw, Sussex Centre for Migration Research 2002

Iglicka, K.: *Aktive Civic Participation of Immigrants in Poland.* Carl von Ossietzky Universitat. Oldenburg 2005

Nožina, M.: *Kambodžský poutník.* Livingstone 1999

Weiss, K. und M. Dennis (Hrsg.): *Erfolg in der Nische? Die Vietnamesen in der DDR und in Ostdeutschland.* Lit Verlag, Münster 2005

<http://en.wikipedia.org> – hesla: *Vietnamese people, Vietnamese in China, Vietnamese people in Russia, Overseas Vietnamese, Vietnamese American, Vietnamese Australien, Vietnamese people in Hong Kong*

<http://www.vietnamembassy-usa.org>

<http://www.hoinguoiviet.ru>

<http://www.livinginvietnam.com/Fr/vietnam/vietkieu.htm>

Asiaten in Deutschland. In: *Integration in Deutschland.* 2/2004, 20.Jg., 30. 6. 2004. Dostupné na <http://www.isoplan.de/aid/index.htm?http://www.isoplan.de/aid/2004-2/schwerpunkt.htm>

Vietnamese of Isaan. Dostupné na http://www.cpamedia.com/history/vietnamese_in_isaan/

Časopisy: *Văn Xuân, Tuần tin mới, Le Courier du Vietnam* aj.

Mistr Quynh

Mistr Quynh (viet. Trạng Quỳnh) je jednou z nejoblíbenějších postav vietnamských lidových vyprávění. Stal se prototypem vtipného chytráka, který upomíná na obdobné hrdiny lidových vyprávěnek v jiných zemích, ať již je to turecký Hodža Nasreddin, německý Tyl Enšpígl nebo thajský Si Tanon Čaj. Mistr Quynh má ovšem své kolegy také ve Vietnamu samém: Mistra Pašika (v. Trạng Lợi), pana Oa (Ông Ó), Thủ Nghiêma a další.

Laureát úřednických zkoušek, jenž si tropí žerty ze všech výše postavených, od krále přes dvořany a eunuchy až po nafoukané bohaté sedláky, se stal symbolem nenásilného odporu vůči mocenským vrstvám, a svého druhu zastáncem všech slabých. Jeho humor staví na chytrém výsměchu těm silnějším, a jako takový se často halí spíše do náznaků.

Existují dohady, že reálným předobrazem Mistra Quynhe byl učenec Nguyễn Quỳnh, jenž v 18. století působil v oblasti provincie Thanh Hoá a dodnes je s ním spojen lokální kult. Tato historická postava má však s konkrétními příběhy folklórního hrdiny Mistra Quynhe společného asi už jen málo. Ústní slovesnost na dějinnou věrnost vůbec nedbá, zato dokáže skutečné motivy rozvinout s patřičnou barvitostí. Následující ukázky vycházejí ze sbírky příběhů o Mistru Quynhovi, kterou sestavil potomek zmíněného Nguyễn Quỳnh, Nguyễn Đức Hiền.

Mistr Quynh se stal i oblíbenou postavou vietnamských komiksových řad

Díkvzdání paní Lieu

Quynh úspěšně složil meziprovinční úřednické zkoušky v hlavním městě. Pamětliv toho, že musí splatit dluh své posvátné ochránkyni, koupil krávu s teletem jako obětinu a vedl je do chrámu paní Lieu coby výraz svého díku.

Když vstoupil do chrámu, přivázal šňůru, na níž táhl tele, ke sloupku vedle sochy na oltáři. Pak se k podobizně paní Lieu obrátil s těmito slovy:

„Díky, paní, za tvou blahosklonnost, která se dostavila v pravý čas. Přišel jsem do hlavního města a uspěl u dalšího stupně zkoušek. Vděčím za to i tobě, a tak jsem si půjčil peníze, abych koupil tohle telátko a krávu. To telátko, voňavé a čistounké, je vybrané právě pro tebe. Dovol mi však, abych si odvedl krávu, protože tu hodlám vzít s sebou na oslavy svého úspěchu pro lidi z naší vesnice.“

Když dořikal svou modlitbu a poklonil se světici, začal pomalu odvádět svou krávu pryč.

Sotva však vyšel ven a udělal pár dalších kroků, už se ozvalo tele se svým hlasitým „be be“... Lačné matčina mléka, zapřelo se o přední a rychle se rozběhlo za mámou. Jak ovšem silně zatáhlo, zlomilo sloupek, na němž bylo přivázáno, a stáhlo s sebou celý kus oltáře.

Quynh se otočil, znovu vešel do chrámu a znovu stanul před pobořeným oltářem. Tam s úsměvem spojil ruce v děkovném úklonu:

„Ach, paní, ještě nikdy jsem neviděl někoho, jehož srdce by v sobě mělo tolik šlechtnosti jako to tvé. Musíš mi zřejmě být obzvláště nakloněna, když nelpíš na splacení dluhu a chceš mi naznačit, abych si s krávou odvedl i tele. Nezbyvá mi tedy, než tě pokorně poslechnout.“

A s těmito slovy se opět vydal ven, táhna za sebou krávu i s teletem.

Kohoutí zápasy

Dvorní eunuši dumali, jak by se Quynhovi pomstili za to, že jim předtím zase ztropil nějaký kousek, při němž ztratili tvář. Nakonec je napadlo, že vyzvou Quynhe v kohoutích zápasech. Připravili své kohouty a pozvali na tu podívanou dokonce i samotného velmože Chuu.

Toho dopoledne se u arény pro kohoutí zápasy už dopoledne sešla spousta lidí. Hned v prvním kole byl nasazen Quynhův kohout. Zdálo se, že se chová trochu podivně, jako by se ani nestaral, jestli mu hrozí nějaké nebezpečí, jen poskakoval, vzpínal se a těžce plácal křídly. V jedné chvíli se mu ovšem podařilo vylétnout nad soupeře, kterého klovl do hlavy. Protože velká část diváků přála Quynhovi a neměla v lásce nafoukané dvořany a eunuchy, začali se radovat a nadšeně tleskat. Avšak soupeř, ostřílený kohout, se vzepjal k protiútok. Celý rozlíčený se vrhl vpřed a v pouhém okamžiku se mu podařilo bodnout levou ostruhou Quynhova kohouta přímo do hrudi. Ten chudák bezmocně udělal přemet a upadl jak široký tak dlouhý. V poslední křeči pak dokázal už jen párkrát zaškubat křídly... Velmož Chua se na své vyvýšené tribuně s neskrývanou radostí rozesmál. Lidé dole pod ním však cítili příliš rychlé zklamání a posmutněle se začali trosit ven. Početná skupina eunuchů začala vítězně jásat. Jeden z nich přistoupil před Quynhe a začal se mu vysmívat:

„A to jsou lidi, co se odváží tvrdit, že kohout tady pana mistra si může troufnout i na kohouta královského vyslance Taua! Jak se ukazuje, jsou to jen plané a drzé smyšlenky.“

Quynh se ušklíbl a trochu otráveně opáčil:

„Já vím, pánové, říkáte to rozumně. Dřív byl snad můj kohout na takové souboje dost silný, jenomže od té doby, co ho vykleštili, stal se z něj bezcenný slaboch.“

Najednou všem Chuovým dvořanům i s poskoky došlo, že si z nich Quynh zase jen vystřelil a že nasadil do zápasu proti zdravému kohoutovi nemohoucího kapouna. Všichni do jednoho se na sebe podívali, a začali se chystat k odchodu, jak jim z toho bylo trapně. Quynh je však už nešetřil, okázale se sehnul pro svého mrtvého kastráta, vzal ho do náruče, a vydal se pronásledovat Chuu s kohoutou, která se v doprovodu vojáků se schlíplým praporem hotovila k spěšnému odchodu:

„Ach, ty můj nešťastný kohoute!“ lamentoval Quynh, aby ho všichni pořádně slyšeli. „Když tě vykastrovali, tak proč ses, ty hlupáku, dál snažil vyrovnat ostatním! Říkal jsem ti to, ale ty ne, stejně tě to táhlo do boje. Zemřels' takhle potupně, ve vší ostudě, a ve vší ostudě jsi taky žil... Já jenom teď lituju, že

jsem ještě za takového chcípáka vydal tolik peněz, abych ho uživil... Krmit tě byla předem ztracená práce... Z tebe nikdy nemohlo být nic kloudného.“

Quynh naříkal a naříkal, a všichni dotčení stále zrychlovali svůj krok, aby se už konečně dostali zpět do paláce. Jakmile tam dorazili, hned za sebou zabouchli vrata, jako by snad věřili, že Quynhův hlas tím umlčí. Ale i když potom opravdu umlkl, eunuchové stejně jako by z dálky dál slyšeli ty výsměšné věty, které je bolely skoro tak, jako kdysi samotná kastrace.

S břichem na sluníčku

Mezi žáky doktora Quynhe byl i jeden negramotný boháč. Třebaže byl kromobyčejně hloupý, rád se všude chlubil tím, že se ke Quynhovi chodí učit.

Z toho důvodu si také čas od času přišel do domu svého učitele vypůjčit nějakou knížku. Tu si pak odnesl k sobě, kde ji jen hodil do kouta, aniž do ní vůbec nahlédl.

Jednou ho takhle Quynh znovu zahlédl, jak si to šine k jeho dveřím. I vzal na ramena bambusové lehátko a vynesl jej na dvůr. Tam si sundal halenu, natáhl se na lehátko, a leže na zádech vystavil břicho vstříc

sluníčku. Když ten hloupý chlapík vstoupil do dvora, uviděl Quynhe s vystrčeným pupkem a podivil se:

„Copak to, mistře, děláte?“

„Ale, nic zvláštního. Dnes tak pěkně svítí sluníčko, tak jsem si řekl, že bych mohl trochu prosušit všechny ty knihy, co jsem do sebe vstřebal. Jinak by dozajista zplesnivěly,“ odpověděl mu na to Quynh.

„A kde máte ty knihy?“

Quynh ukázal na svoje břicho:

„Mám jich tu plno!“

Boháč jen polkl, ale cítil, že by asi neměl dál vyrušovat, a odpoklonkoval se.

Uplynul nějaký čas, a boháč pozval Quynhe k sobě. Aby se zbavil pocitu zahanbení, který v něm ta drobná historika zanechala, rozhodl se napodobit svého učitele a ukázat mu, že i on je na výši. Nařídil svým posluhům, aby vydrhli dvůr, a pak si pěkně uprostřed lehl s panděrem vzhůru, jak to viděl u Quynhe. Takhle čekal, až jeho host přijde.

Sotva Quynh vešel do dvora, boháč hned spustil, jako nějaký papoušek:

„Dneska tak pěkně svítí sluníčko, tak jsem si řekl, že také já své knihy vysuším od plísně.“

Quynh se hlasitě a neskrývaně rozesmál, sáhl tomu vařbuchtovi na břicho a povídá:

„Jste lhář! Vždyť vy v sobě nemáte z knih ani řádku!“

„Jak jste to, mistře, poznal?“ vykulil boháč oči.

Quynh se sklonil a pořádně poplácal jeho tučný teřich:

„Copak to neslyšíte? Vaše břicho dělá „pim pim“! Máte tam rýži, ryby, nejspíš i kuřecí, vepřové... všechno to jídlo, jímž jste si naládoval žaludek a střeva, která to ne a ne strávit. Copak tam ještě mohlo zbýt nějaké místo pro knihy? Kdepak, tam nezůstal ani kousek prostoru pro nějaké vědomosti. Klidně se zase zvedněte, mohl jste zůstat ležet doma.“

Boháč nevěda, co by na to mohl říci, pouze svěsil hlavu a jen nerad vypustil svoje: „No jo, asi to tak bude.“

Přeložil Petr Komers